

ANALÝZA FTO GENETICKÉHO VARIANTU U PACIENTOV S DIABETES MELLITUS 2. TYPU

Mačeková S., Bernasovská J., Boroňová I., Dojčáková D., Gaľová J., Biroš Hronská D., Klobušovská I., Jurčo T.

Katedra biológie, Fakulta humanitných a prírodných vied, Prešovská univerzita v Prešove

Úvod Jedným z nedávno objavených génov asociujúcich s diabetes mellitus 2. typu je gén *FTO* (fat mass and obesity associated), ktorého vplyv na vznik a rozvoj diabetu je pravdepodobne sprostredkovaný cez adipozitu.

Cieľ Cieľom štúdie bolo zistiť asociáciu polymorfizmu rs9939609 T > A génu *FTO* s vybranými antropometrickými parametrami u pacientov s diabetes mellitus.

Materiál a metódy Vyšetřili sme 255 pacientov s diagnózou diabetes mellitus 2. typu. Genotypizáciu sme vykonali podľa štandardného protokolu s použitím prístroja 7 500 Fast Real-Time PCR System.

Výsledky Genotypovo-fenotypovou analýzou sa zistili štatisticky významné rozdiely medzi genotypmi a telesnou hmotnosťou ($p = 0,002$), BMI indexom ($p = 0,025$), ako aj obvodom pása ($p = 0,005$). Skúmané parametre s každou pribúdajúcou rizikovou alelou asociujú s rastúcim trendom ich priemerných hodnôt.

Záver Zo zistení môžeme konštatovať, že prítomnosť mutovanej alely skúmaného polymorfizmu rs9939609 génu *FTO* predznamenáva vyššie riziko obezity u diabetických pacientov.

Príučové slová: obezita, DM 2. typu, gén, polymorfizmus, asociácia

Úvod a cieľ

Diabetes mellitus je definovaný ako metabolické ochorenie mnohopočetnej etiológie, patogeneticky charakterizované chronickou hyperglykémiou, ktorá vedie k defektom inzulínovej sekrécie a funkcie [18]. Diabetes mellitus 2. typu je najrozšírenejšou formou diabetu, typicky charakterizovaný poklesom pankreatickej sekrécie inzulínu v kombinácii s inzulínovou rezistenciou. S inzulínovou rezistenciou je spätá obezita a zvýšené množstvo viscerálneho tuku. To predstavuje jeden z najzávažnejších rizikových faktorov pre vznik DM 2. typu [14]. Asociácia medzi zvýšenou hmotnosťou a rizikom diabetu 2. typu je lineárna. Celosvetovo sa obezita podieľa z 58 % na vývoji diabetu [17].

Obezita je všeobecne považovaná za ochorenie súvisiace so životným štýlom, avšak ide o komplexné multifaktorové ochorenie, v patogenéze ktorého významnú úlohu zohráva vzájomná súhra rôznych environmentálnych faktorov na vhodnom genetickom pozadí. Vplyv genetických faktorov na rozvoj obezity je častokrát podceňovaný a to aj napriek tomu, že sa odhaduje na 30 až 70 % [10, 11].

Jedným z ostatých identifikovaných génov obezity je gén *FTO* (fat mass and obesity associated). Celogenómová asociačná štúdia vykonaná Fraylingom et al. (2007) pre vyhľadávanie génov pre diabetes mellitus 2. typu, odhalila asociáciu s ochorením, ktorá však bola sprostredkovaná cez adipozitu. Gén *FTO* predstavuje riziko vzniku diabetes mellitus 2. typu práve prostredníctvom silnej asociácie jeho polymorfizmov s obezitou. Aj keď biologická funkcia génu *FTO* a jeho produktu ešte nie je celkom objasnená, génový profil u ľudí odhaľuje, že ľudský gén pre *FTO* sa exprimuje v mnohých tkanivách vrátane pankreatických ostrovčekov, tukového tkaniva a svalov [1, 3, 4, 16], pričom najvýraznejšia expresia sa zistila v hypotalame, v oblasti mozgu zodpovednej za reguláciu energie

tickej homeostázy [5]. Tieto zistenia naznačujú, že gén pre *FTO* by sa mohol podieľať na centrálnej regulácii energetickej homeostázy a hrať kľúčovú úlohu pri rozvoji obezity.

Gén pre *FTO* je viac ako 400 kb dlhý, má 9 exónov, 8 intrónov a nachádza sa na chromozóme 16q12.2 [8]. U ľudí najsilnejšie asociujú s obezitou génové varianty v prvom intróne génu [3, 4, 13], tak ako polymorfizmus rs9939609. Cieľom tejto štúdie bolo pomocou štatistickej analýzy testovať a vyhodnotiť genotypovo-fenotypový vzťah vybraného polymorfizmu rs9939609 génu *FTO* s antropometrickými parametrami u pacientov s diabetes mellitus 2. typu.

Materiál a metodika vyšetření

Predmetom výskumu bolo 255 pacientov s klinickou diagnózou diabetes mellitus 2. typu (priemerný vek 60,09 ± 7,77 rokov). Výber pacientov sa realizoval v spolupráci s endokrinologickými ambulanciami v Prešovskom kraji. Pri výbere pacientov sa rešpektovali všetky etické princípy vyžadované pre priebeh výskumu a každý pacient podpísal informovaný súhlas. Antropometrické parametre sme merali podľa štandardných metód. U pacientov bola po odobratí vzorky periférnej krvi použitím bežných komerčných kitov extrahovaná DNA a následne bola použitím TaqMan SNP sond (Applied Biosystems, Foster City, CA) podľa štandardného protokolu vykonaná genotypová analýza vybraného polymorfizmu rs9939609. Fluorescencia bola detegovaná pomocou prístroja 7500 Fast Real-Time PCR System (Applied Biosystems). Pri štatistickej analýze dát boli použité metódy deskriptívnej štatistiky, Pearsonov χ^2 -kvadrátový test a ANOVA test. K štatistickému testovaniu sa použil program PASW pre Windows verzia 17.0 (SPSS, Inc., Chicago, IL, USA), pričom kritériom pre štatistickú významnosť bola hodnota $p < 0,05$.

Výsledky

Deskriptívna charakteristika analyzovaného súboru pacientov s diabetes mellitus 2. typu je uvedená v tabuľke 1.

Table 1 Characteristics of patients with type 2 DM

Parameter	Study group (N = 255) Mean ± SD
Age (years)	60.09 ± 7.77
Height (cm)	168.02 ± 8.23
Weight (kg)	96.83 ± 15.06
BMI (kg/m ²)	34.34 ± 5.09
WC (cm)	113.04 ± 11.33
HC (cm)	120.71 ± 12.15

Data are presented as mean ± standard deviation (SD), N-number of individuals, DM-diabetes mellitus, BMI-body mass index, WC-waist circumference, HC-hip circumference

V distribúcii genotypov analyzovaného polymorfizmu rs9939609 génu *FTO* sa nezistili štatisticky významné rozdiely v odchýlke od Hardy-Weinbergovej rovnováhy ($p = 0,605$). Distribúcia genotypových a alelových frekvencií analyzovaného polymorfizmu v súbore diabetických pacientov je znázornená v tabuľke 2. U 255 pacientoch sme detegovali 73 (28,6 %) jedincov homozygotných pre protektívnu alelu T, 123 (48,2 %) jedincov s genotypom AT (heterozygot) a 59 (23,2 %) jedincov homozygotných pre mutantnú alelu A, pričom jej frekvencia bola 47,3 %.

V tabuľke 3 je uvedená základná charakteristika analyzovaného súboru podľa genotypov. Z tabuľky vyplýva, že existujú štatisticky významné rozdiely medzi jednotlivými genotypmi, okrem telesnej hmotnosti ($p = 0,002$) aj v indexe telesnej hmotnosti (BMI indexe ($p = 0,025$)) a v obvode pása ($p = 0,005$). Jedinci s mutantným genotypom (AA) mali v priemere o 6,93 kg vyššiu telesnú hmotnosť, v porovnaní s jedincami s prítomnou len jednou rizikovou alelou (heterozygot AT) a až o 8,51 kg vyššiu hmotnosť ako jedinci bez prítomnosti rizikovej alely (homozygot TT). Priemerná hodnota BMI indexu u jedincov s rizikovým genotypom AA bola $35,83 \pm 5,09$ kg/m², kým u jedincov s protektívnym genotypom TT sme zistili index BMI nižší o 2,35 kg/m². Signifikantný bol aj rozdiel medzi jednotlivými genotypmi v priemerných hodnotách obvodu pása (Tab. 3). Priemerná hodnota obvodu pásu bola u jedincov s rizikovým genotypom AA v porovnaní s jedincami homozygotnými pre protektívnu alelu T vyššia o 6,23 cm.

Table 2 Allele and genotype frequencies of rs9939609 polymorphism of FTO gene in diabetic patients

Polymorphism rs9939609	Study group N (%)
Homozygotes AA	59 (23.2 %)
Heterozygotes AT	123 (48.2 %)
Homozygotes TT	73 (28.6 %)
HWE	$p = 0.605$
Frequency of mutant allele A	47.3 %
Frequency of protective allele T	52.7 %

DM-diabetes mellitus, N-number of individuals, HWE-Hardy-Weinberg equilibrium

Table 3 Comparison of parameters between the different genotypes of rs9939609 polymorphism for the FTO gene in diabetic patients

Parameters	Genotype (mean ± SD)			p Value
	TT	AT	AA	
Total N	73	123	59	
Age (years)	60.99 ± 6.84	59.60 ± 8.38	60.02 ± 7.53	0.483
Height (cm)	167.97 ± 7.32	167.42 ± 8.81	169.34 ± 8.01	0.340
Weight (kg)	94.10 ± 10.01	95.68 ± 16.71	102.61 ± 15.35	0.002
BMI (kg/m ²)	33.48 ± 4.26	34.13 ± 5.41	35.83 ± 5.09	0.025
WC (cm)	110.74 ± 8.62	112.53 ± 12.36	116.97 ± 11.19	0.005
HC (cm)	122.53 ± 12.15	117.88 ± 11.18	124.83 ± 13.41	0.064

Data are presented as mean ± standard deviation (SD), N-number of individuals, BMI-body mass index, WC-waist circumference, HC-hip circumference

Diskusia

Obezita je závažný zdravotný problém a značná časť obéznych ľudí zomiera na ochorenia spôsobené komplikáciami zo zvýšenej hmotnosti [2]. Obezita ako chronické ochorenie multifaktorového pôvodu, vyplýva zo vzájomnej interakcie environmentálnych a genetických faktorov a predstavuje významný rizikový faktor pre rozvoj mnohých chronických ochorení vrátane diabetes mellitus 2. typu. Asociáciu variant pre gén *FTO* s rizikom vyššej hmotnosti až obezity ako prvý zistili Frayling et al. (2007). Vykonaním celogenómovej asociáčnej štúdie zameranej na vyhľadávanie génov s vnímavosťou k dia-

betes mellitus 2. typu zistili silnú a vysoko významnú asociáciu medzi skupinou bežných jednonukleotidových polymorfizmov (SNP) v prvom intróne génu *FTO* a ochorením. Skríningom viac než 490 000 SNP zistili, že bežné varianty v *FTO* regióne silne asociujú k diabetu 2. typu, avšak, keď sa analýzou polymorfizmu rs9939609 u 3757 pacientov s diabetom a 5346 kontrol zamerali na index BMI, zistili významnú asociáciu rizikovej alely A s vyšším indexom BMI. Asociácia pre gén *FTO* k diabetes bola pravdepodobne sprostredkovaná obezitou, čo zdôrazňuje patogénne prepojenie medzi obezitou a diabetom 2. typu. Neskôr sa objavuje mnoho ďalších štúdií s rôznym dizajnom a rôznym počtom jedincov, u ktorých sa násled-

ne potvrdila asociácia s jednonukleotidovými polymorfizmami pre gén *FTO*, nielen s hodnotami v BMI indexe, ale tiež s ďalšími parametrami telesného zloženia, ktoré sa používajú pri hodnotení obezity [1, 3, 6, 7, 9, 12, 13, 15]. Cieľom štúdie bolo analyzovať asociáciu medzi bežným variantom rs9939609 a obezitou u diabetických pacientov na Slovensku. Zistili sme významné rozdiely medzi jednotlivými genotypmi polymorfizmu rs9939609 génu *FTO* v telesnej hmotnosti ($p = 0,002$), indexe BMI ($p = 0,025$), ako aj v obvode pásu ($p = 0,005$). U všetkých parametrov sme zistili rastúci trend priemerných hodnôt s každou pribúdajúcou rizikovou alelou. Na základe zistených skutočností môžeme konštatovať, že rs9939609 polymorfizmus pre gén *FTO* asociuje s telesnou hmotnosťou, indexom BMI a obvodom pásu. Z toho vyplýva, že prítomnosť mutantnej alely v skúmanom polymorfizme predstavuje u diabetických pacientov vyššie riziko obezity.

Záver

Genotypovo-fenotypová analýza odhalila, že prítomnosť mutantnej alely A polymorfizmu rs9939609 génu *FTO* predstavuje u diabetických pacientov zvýšené riziko obezity. Poznanie rizikového genotypu a následné použitie genetických poznatkov v klinickej praxi, by mohlo vylepšiť prístup k prevencii a liečbe obezity a tak napomôcť znížiť riziko vzniku mnohých kardiometabolických komplikácií, vrátane diabetes mellitus 2. typu.

Literatúra

1. Andreasen, C.H. et al.: Low Physical Activity Accentuates the Effect of the FTO rs9939609 Polymorphism on Body Fat Accumulation. *Diabetes*. 57, 2008, 95-101.
2. Bell, C.G. et al.: The genetics of human obesity. *Nature*. 6, 2005, 221-34.
3. Dina, C. et al.: Variation in FTO contributes to childhood obesity and severe adult obesity. *Nature Genet*. 39, 2007, 724-26.
4. Frayling, T.M. et al.: A Common Variant in the FTO Gene Is Associated with Body Mass Index and Predisposes to Childhood and Adult Obesity. *Science*. 316, (5826), 2007, 889-94.
5. Gerken, T. et al.: The Obesity-Associated FTO Gene Encodes a 2-Oxoglutarate-Dependent Nucleic Acid Demethylase. *Science*. 318, 2007, 1469-72.
6. González-Sánchez, J.L. et al.: Variant rs9939609 in the FTO gene is associated with obesity in an adult population from Spain. *Clin Endocrinol*. 70, 2009, (3):390-93.
7. Hotta, K. et al.: Variations in the FTO gene are associated with severe obesity in the Japanese. *J Hum Genet*. 53, 2008, 546-53.
8. <http://www.genecards.org/cgi-bin/carddisp.pl?gene=FTO>
9. Hubacek, J.A. et al.: The FTO Gene and Obesity in a Large Eastern European Population Sample: The HAPIEE. *Obesity Journal*. 16, 2008, (12):2764-66.
10. Loos, R.J.: Recent progress in the genetics of common obesity. *Br J Clin Pharmacol*. 68, 2009, (6): 811-29.
11. Rao, K.R. et al.: Genetic & epigenetic approach to human obesity. 140, 2014, (5):589-603.
12. Rees, S. et al.: An FTO variant is associated with Type 2 diabetes in South Asian populations after accounting for body mass index and waist circumference. *Diabetic Medicine*. 28, 2011, (6):673-80.
13. Scuteri, A. et al.: Genome-wide association scan shows genetic variants in the FTO gene are associated with obesity-related traits. *PLoS. Genet*. 3, 2007, e115.
14. Svačina, Š., Owen K.: Syndrom inzulinové rezistencie. Praha: Triton. 2003, 182.
15. Villalobos-Comparán, M. et al.: The FTO gene is associated with adulthood obesity in the Mexican population. *Obesity*. (Silver Spring), 16, 2008, (10): 2296-301.
16. Wåhlén, K. et al.: The common rs9939609 gene variant of the fat mass- and obesity-associated gene FTO is related to fat cell lipolysis. *Journal of Lipid Research*. 49, 2008, 607-11.
17. World Health Organisation: Data on chronic diseases and their risk factors for all WHO Member States. Global InfoBase, 2002.
18. World Health Organization: Definition, diagnosis and classification of diabetes mellitus and its complications. Report of WHO Consultation, Geneva. 1999, 1-66.

ANALYSIS OF *FTO* GENETIC VARIATION IN PATIENTS WITH TYPE 2 DIABETES MELLITUS

Mačeková S., Bernasovská J., Boroňová I., Dojčáková D., Gal'ová J., Biroš Hronská D., Klobušovská I., Jurčo T.

Introduction One of the recently discovered genes associated with type 2 diabetes is *FTO* (fat mass and obesity associated) gene, its effect on formation and development of diabetes is likely mediated through adiposity.

Objective The aim of this study was to examine the association of the rs9939609 polymorphisms T >A in *FTO* gene with selected anthropometric parameters in diabetic patients.

Materials and Methods The study group comprised 255 patients with type 2 diabetes mellitus. Genotyping was performed according to standard protocol using the 7 500 Fast Real-Time PCR System.

Results Genotype-phenotype analysis revealed statistically significant differences between the genotypes in body weight ($P = 0.002$), the body mass index ($P = 0.025$) and in the waist circumference ($P = 0.005$). For all these parameters it has been found a growing trend in the mean values with each additional risk allele.

Conclusion Based on our results, we can conclude that the presence of mutant allele of the analyzed rs9939609 polymorphism in FTO gene is inflicting higher risk of obesity in diabetic patients.

Key words: obesity, DM 2.type, gene, polymorphism, association

---

Pod'akovanie

Táto štúdia bola podporená z projektu ITMS 26220120041, APVV-0716-10 a APVV-0644-12.

Soňa Mačeková
Katedra biológie
Fakulta humanitných a prírodných vied
Prešovská univerzita v Prešove
Ul. 17. novembra 1
081 16 Prešov
E-mail: macekovasona@gmail.com